משמעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

וישלח: להגיע להרמוניה

בפרשתנו, פרשת וישלח, נקרא על דבר מסתורי. התורה מספרת על המלכים שמלכו בארץ אֱדום לפני שמלך מלך לבני ישראל. דבר זה דורש הסבר ועיון עמוק יותר, שכן הוא כשלעצמו – אינו מובן כלל. מה התורה באה לומר לי ברשימת המלכים שמלכו באדום לפני שעם ישראל כבשו את ארץ ישראל ומלכו בה? הרי ידוע לנו שהתורה משמעותית לכל אחד בכל הדורות, אז מה אנחנו אמורים לקחת מהסיפור הזה?

בקבלה, כל העניין של שבעת מלכי אדום נדרש כאחד הסודות העמוקים ביותר – סוד עולמות התוהו, השבירה והתיקון. עניין השבירה והתיקון הוא עניין מאוד יסודי, הטומן בתוכו את כל סיבת קיומנו בעולם.

עולמות התוהו

אם נפתח את החומש, נשים לב לתופעה מעניינת: בפסוקים המתארים את מלכי אדום שמלכו לפני שמלך מלך לבני ישראל, (בראשית לו, לא) התורה כותבת את הרשימה כך:

וַיִּמְלֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה: **וַיָּמָת** בָּלַע **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מִבָּצְרָה: **וַיָּמָת** יוֹבָב **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי: **וַיָּמָת** חֻשָׁם **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת מִדְיָן בִּשְׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית: **וַיָּמָת** הֲדַד **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה: **וַיָּמָת** שַׂמְלָה **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר: **וַיָּמָת** שָׁאוּל **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן בֶּן עַכְבּוֹר: **וַיָּמָת** בַּעַל חָנָן בֶּן עַכְבּוֹר **וַיִּמְלֹךְ** תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב:

ברשימה יש שמונה שמות של מלכים. על שבעת המלכים הראשונים כתוב "וימלך... וימת". מסופר על כולם שהם מלכו, ואז הם מתו. רק על המלך השמיני לא כתוב שהוא מת. מה בעצם התורה אומרת לי כשהיא מספרת על כמעט כולם שהם מלכו ומתו? ומה שונה במלך השמיני, הדר, עליו לא כתוב כן? עניין זה מרמז על מהות עולמות התוהו.

עולם שהוא תוהו מסמל דבר שאין לו קיום, והוא עתיד להישבר. אין ביכולתו להחזיק מעמד. תוהו הוא בלאגן, אי־סדר, ואי־סדר לא מחזיק מעמד לאורך זמן. עולמות התוהו הם עולמות שהאישיויות הקיימות בהם לא עובדות יחד בשיתוף פעולה, אלא כל אחד חי את חייו לבדו, בהתעלמות מסביבתו.

בספירות העליונות, עולם התוהו מתואר כמבנה בו כל פרט מרגיש אינדיבידואלי. כל לבנה או ספירה עצמאית מבחינתה, ולא מוכנה להתחבר לזולתה. מבנה כזה מועד לקריסה. על מנת שהמבנה יחזיק מעמד, על כל פרט במבנה להיות מוכן לסבול את הניגוד שלו. צריך שהלבנה תסכים להתחבר לטיט, והניגודים יכילו את אחד השני.

מנגד, בעולם התוהו הפרט הרבה יותר תקיף. הוא באמת מרגיש עצמאי, ואין בו את היכולת להכיל את הניגוד מפני שהכוח הפרטי שלו כל כך מורגש. החסד עוצמתי כל כך עד שאין ביכולתו לסבול שום דין, וכן להיפך. בתוהו, הכל עוצמתי הרבה יותר. כעת אנחנו יכולים לגשת למלכים התוהיים המוזכרים בפרשה.

שבירת הכלים ועולם התיקון

שבעת המלכים שמתו הם סמל לעולם התוהו. כמו עולם התוהו שלא יכול להחזיק מעמד; הוא פורח, מולך ונראה עוצמתי – ואז נשבר, מת, אין לו יכולת להישאר קיים – כך גם המלכים שלנו, חיו לבדם במודעות עצמית גבוהה וחוסר יחס מוחלט לסביבתם, ולכן הם מתו. הם נשברו ולא נשאר מהם שום דבר. כמו שקראנו, מצב זה הוא אופייני בהחלט לתוהו. הוא פורץ ותוקף, אך קורס ונשבר מחוסר יכולת להתחבר ולבנות.

לעומת התוהו שבשבעת המלכים הראשונים ברשימה, כשהתורה מספרת על הדר, המלך השמיני – היא לא מזכירה שהוא מת. עוד שינוי בולט הוא שמוזכר בפסוק בפירוש שהוא היה נשוי, "ושם אשתו מהיטבאל...". האמת, כל ההבדל בין המלכים נמצא בתוך המילים האלו

– 'ושם אשתו מהיטבאל'. מה התורה מרמזת לי בציון העובדה שהיה נשוי?

הדר הוא המלך הראשון שמצוין בתורה שהיה נשוי. עצם המושג נישואין הוא תיקון. העולם נברא כדי להיות מקום ישוב, עם בני אדם שמתרבים, ודבר זה מתקיים רק על ידי נישואים וחיבור מתוקן בין זכר ונקבה. ללא הנישואין, העולם נשאר 'תוהו' – בודד ובלתי מתקיים. למרות שתתכן התרבות לא מתוקנת, מצב זה הינו בהחלט מצב של תוהו, והתיקון מופיע רק כאשר יש יכולת להתחבר באמת, להנשא.

מצב ה'תיקון' הוא מצב יציב. לעומת זאת, מצב התוהו הוא מצב בו היציבות חסרה. כאשר אין את היציבות, ואין את שיווי המשקל הנדרש – הדרך אל השבירה קצרה. מה שמוזכר כאן בתור "שבירה", זה בדיוק מה שאנו מכנים היום התמוטטות – התמוטטות עצבים או כל התמוטטות אחרת. דבר שאינו מאוזן מגיע בסופו של דבר לידי התמוטטות. זוהי שבירת הכלים.

התוהו נוצר כאשר אדם מרגיש רק את עצמו, ולא מוכן להתייחס לקיומו של אף אחד חוץ ממנו. הוא כל כך בטוח שיש אצלו את הכול ושלא חסר לו דבר, עד שהוא לא רואה כל סיבה להתייחס לאחרים. כאלו היו המלכים הראשונים, רווקים בעצם, כל אחד באמת חי לבדו ללא שום תחושת תלות או צורך במישהו אחר. מצב זה, כמו שהוסבר, הוא מתכון בטוח לשבירה והתמוטטות.

הסיבה לכך היא שאדם כזה מחזיק בתוך עצמו קונפליקט ומתח תמידי. מצד אחד הוא מחזיק את היותו אדם ככל האדם, בעל צרכים גשמיים ונחותים, ומצד שני הוא משוכנע שאכן הוא למעלה מכל האדם, שונה מכולם ולא נצרך לכלום. הניגודיות הזו מכבידה ומותחת, עד שמגיע הרגע שהמתח גבוה מידי והאדם קורס תחתיו ומתמוטט.

צריך להתחתן

מצב זה עלול להישמע לנו כמצב קיצון נדיר, אבל באמת התוהו קיים בכל אחד מאיתנו. לכל אחד בפנים יש מקום בו הוא מרגיש שהוא אכן באמת עליון מזולתו, ומחפש להרגיש אל־נזקק. זה מתבטא בחוסר רגישות ותשומת לב לסביבה, המצביע על התוהו שהוא מכיל בתוכו – כזה שלא מסוגל להכיל את האחר.

לכן עלינו להינשא. עלינו להחדיר לעצמנו את הידיעה שרק על ידי החיבור והשיתוף אפשר להיות מתוקנים. התמודדות לבד אף פעם אינה משתלמת. אנו צריכים לדעת לקבל מכל אחד, להתנהג בענווה ולרכוש את היכולת לקבל גם ממי שנראה בעינינו נמוך יותר מאיתנו.

מודעות זו לא נרכשת ברגע. מסופר, שלפני בריאת העולם שלנו הבורא היה "בונה עולמות – ומחריבם". הוא ברא עולם, העולם הזה לא היה מושלם בעיניו אז הוא החריב אותו ובנה עוד אחד במקומו. כאשר גם השני לא סיפק אותו, הוא החריבו וברא עוד אחד – עד שנברא העולם שלנו שאכן מצא חן בעיניו.

הבורא לא עשה זאת סתם. הבורא היה יכול לברוא את העולם מושלם כבר מההתחלה. מדוע הוא בחר לעבוד כפי שהוא עבד, ולנסות הרבה ניסויים לפני שהוא הגיע לתוצאה הרצויה?

הבורא רצה ללמד אותנו איך אנחנו אמורים לעבוד. כל מה שהשם עושה זה בשביל להראות לנו דוגמא איך אנחנו אמורים להתנהל ולחיות את חיינו. גם אנחנו, כמותו, אמורים לעבור שלבים ותיקונים רבים, ניסיונות ואכזבות, טיוטות וכישלונות, עד שנגיע למוצר המוגמר – לתיקון הסופי והמושלם.

המצב המושלם הוא ההרמוניה בין כל המרכיבים. כאשר כל העולם כולו מצביע על דבר אחד, תוך שיתוף פעולה מדהים – שאין עוד מלבדו. כל העולם, על שלל יצוריו ורבגוניותו – כולו אומר וזועק: אנו מוכנים, כולנו כאחד – להיות הבית של הבורא. להיות התיקון המושלם בו האור הגדול והאינסופי של הבורא יוכל להתגלות ולהאיר.

צידה לדרך

המלכים הקדמונים, מלכי התוהו – מתו והתמוטטו. המלך הראשון שלא מת והתמוטט היה הדר, ולאשתו קראו מהיטבאל. הדר הוא המלך הראשון ששייך לעולמות התיקון, ודבר זה נובע מצד היותו נשוי, מכיר בקיום מציאות אחרת חוץ ממנו עצמו. היכולת לשתף פעולה וליצור הרמוניה בין ניגודים היא התיקון אליו אנו שואפים והיעד אליו אנו הולכים – שכל העולם עם כל רבגוניותו יהיה בית לבורא, מתוך הרמוניה ושילוב נפלא.

[מעובד על פי ספר 'שיעורים בסוד ה' ליראיו', שער תורת רבינו האריז"ל]

מפי גדולי החסידות

אומר רבי ישראל מקוז'ניץ:

כל אדם שמתנשא ואומר "אני למדן ואני עובד ה'", הוא מן "המלכים שמתו" והכלים שנשברו, כי הוא מרגיש את עצמו "יש" בפני עצמו לפני הבורא. התיקון הוא לדעת לדעת "מה" הוא בלי שפע הבורא. ומי שמרגיש שאינו עושה כלום, אלא הבורא מנהיג אותו – מתקדש בכל פעם יותר, על ידי הכנעה וענווה.

[מעובד על פי ספר 'עבודת ישראל', פרשת וישלח]

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחריות על הכותבים בלבד.
אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון.
לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!
בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org

העלון מוקדש לזכות ולרפואת הבחור החייל **חיים ישראל** בן **יונית יעל** שי' **קדם**. ישלח לו ה' רפואה שלמה במהרה!